หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปอแก้วเคยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย แต่ปัจจุบันได้ลดอันดับความสำคัญลงมาก เนื่องจากประสบปัญหาในการแข่งขันด้านคุณภาพและราคากับปอกระเจาของประเทศอินเดีย บังคลาเทศ และสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ ราคาปอไทยจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ปอในตลาดโลกและมีความไม่แน่นอนสูง ทำให้การผลิตปอและรายได้ของเกษตรกรปอไทยไม่แน่นอน มีความเสี่ยงสูง เกษตรกรจึงมีแนวโน้มที่จะลดเนื้อที่เพาะปลูกปอและหันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน ถ้าผลผลิตปอลดลงเรื่อย ๆ จะก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนปอซึ่งเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมทอกระสอบ ราคาจำหน่ายกระสอบจะสูงขึ้น มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม นอกจากนี้หากปีต่อ ๆ ไปต้องการเพิ่มเนื้อที่การเพาะปลูก เกษตรกรจะประสบปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงและส่งเสริมการผลิตต้องใช้เวลา ซึ่งจะเป็นผลให้ภาวะการขาดแคลนปอยืดเวลาออกไปอีก ในที่สุดประเทศไทยอาจต้องสั่งซื้อปอจากต่างประเทศมาใช้ เป็นการขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น

จากสาเหตุดังกล่าว ควรจะได้มีการศึกษาถึงสภาพการเกี่ยวกับการผลิต ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนจากการผลิต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขและส่งเสริมให้ปอแก้วฟอกของประเทศไทยมีคุณภาพสูง ต้นทุนการผลิตต่ำ มีการใช้ประโยชน์จากเนื้อที่การเพาะปลูกอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการขาดแคลนปอที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1 เพื่อศึกษาสภาพการปลูก พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต การจำหน่ายและการตลาดของปอแก้ว

2 เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตปอแก้วฟอก

3 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปลูกปอแก้วและการผลิตปอแก้วฟอก พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งรวมถึงปัจจัยที่มีผลสนับสนุนการผลิตปอแก้วฟอก

สมมติฐานในการศึกษา

1 ค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยต้นทุนที่สูงที่สุดในการผลิตปอแก้วฟอก

2 ปัญหาสำคัญในการผลิตปอแก้วฟอก คือ การขาดแคลนแหล่งน้ำที่พอเพียงสำหรับแช่ปอ ทำให้คุณภาพของปอต่ำและผลตอบแทนจากการผลิตปอแก้วต่ำ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตปอแก้วฟอกของเกษตรกร เป็นการศึกษาข้อมูลตั้งแต่เกษตรกรเริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บผลผลิตและนำออกจำหน่าย วิธีการจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรได้รับ โดยให้ความหมายของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1 พันธุ์ปอแก้วที่ทำการศึกษาและสำรวจ หมายถึง ปอแก้วไทยและปอแก้วคิวบา

2 การศึกษามุ่งสำรวจในจังหวัดต่าง ๆ ที่ผลิตปอแก้วฟอกจำนวนมาก ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการสำรวจและจำนวนเกษตรกรที่ให้การสัมภาษณ์ มีดังนี้

อำเภอเดชอุดม	จังหวัดอุบลราชธานี	จำนวน 28 ราย
อำเภอวารินชำราบ	จังหวัดอุบลราชธานี	จำนวน 19 ราย
อำเภอชุมแพ	จังหวัดขอนแก่น	จำนวน 21 ราย
อำเภอมัญจาคีรี	จังหวัดขอนแก่น	จำนวน 20 ราย
อำเภอโนนไทย	จังหวัดนครราชสีมา	จำนวน 35 ราย
กิ่งอำเภอบ้านเหลื่อม	จังหวัดนครราชสีมา	จำนวน 36 ราย
อำเภอจัตุรัส	จังหวัดชัยภูมิ	จำนวน 30 ราย
อำเภอกันทรลักษ์	จังหวัดศรีสะเกษ	จำนวน 32 ราย
อำเภอขุขันธ์	จังหวัดศรีสะเกษ	จำนวน 31 ราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกษตรกรที่ให้การสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 252 ราย การศึกษาเน้นเฉพาะปีการเพาะปลูก 2529/2530 เท่านั้น

วิธีการศึกษาและค้นคว้า

1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตปอแก้วฟอกโดยตรงโดยใช้แบบสอบถาม การเลือกพื้นที่ปลูกและตัวอย่างเกษตรกรใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

ขนาดพื้นที่เพาะปลูก 1-5 ไร่ จำนวน 119 ราย

ขนาดพื้นที่เพาะปลูก 6-10 ไร่ จำนวน 99 ราย

ขนาดพื้นที่เพาะปลูก 11-15 ไร่ จำนวน 34 ราย

นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล รวมทั้งการสังเกตการณ์สภาพทั่วไปของเกษตรกร

2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตปอแก้วฟอก ตลอดจนการอ้างอิงตัวเลขและสถิติต่าง ๆ จากหน่วยงานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ สมาคมอุตสาหกรรมทอกระสอบไทย สมาคมปอไทย

3 ทำการประเมินวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถามเกษตรกร โดยวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ

4 สรุปผลการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตปอแก้วฟอกในประเทศไทยให้มีคุณภาพดี และสามารถจำหน่ายได้ในราคาดี

2 เพื่อเป็นแนวทางและส่วนประกอบในการศึกษาแก่ภาคเอกชน เช่น เกษตรกรและผู้สนใจที่จะทำการผลิตปอแก้วฟอก อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับปอแก้ว เช่น อุตสาหกรรมทอกระสอบ และอุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษที่ใช้ปอแก้วเป็นวัตถุดิบในการผลิต

3 เพื่อเป็นแนวทางแก่ภาครัฐบาลในการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาแก่เกษตรกรที่ผลิตปอแก้วฟอก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย